

javni red in na javno razpoloženje, kolikor se ustvarjajo in utrjujejo elementi preprirov in razkola med različnimi deli prebivalstva, medtem ko zahtevajo splošni interesi kulture in napredka, da naj bodo ti deli enodušni in složni v vrhovno svrhu miru med državljani in skupnega blagostanja;

videvši člen 3. občinskega in pokrajinskega zakona

odreja:

Od 24. oktobra do nove naredbe se v istrski pokrajini prepoveduje izdajanje in razpečavanje listov, tiskanih v slovenskem ali hrvaškem jeziku, ako ni-

## Nasilje Italije nad jugoslov. listi se širi.

Italijanski kulturonošci so izdali sledeče nove odredbe: Št. 041-5323.

### Prefekt tržaške pokrajine

ker je umestno, da se še pospeši stopljenje elementov, ki tvorijo to pokrajino;

ker je temu stopljenju med drugim v oviro to, da se objavljajo novine v neitalijanskem jeziku, ki so zato razumljive samo majhnemu delu prebivalstva;

ker je za državo in vse državljane koristno, da se ne tvorijo ali vzdržujejo v državnih mejah narodni partikularizmi, ki bi po zadržanju svojih organov delovali proti svrham mirnega sožitja obmejnega prebivalstva;

videvši člen 3. občinskega in pokrajinskega zakona

ukazuje:

Od 24. oktobra t. l. naprej bodo vsi listi, ki so se doslej

majo popolnega italijanskega prevoda naslovov, člankov, sporočil, naznanil itd. Za prevod se morajo rabiti prav enake črke, kakor se rabijo za izvirnik.

Omenjeni listi, ki bi ne imeli takega prevoda, bodo zaplenjeni in prestopki se ovadijo sodnemu oblastvu radi postopanja po zakonu.

Gospodu kvestorju v Pulju, gg. podprefektom in županom pokrajine, poveljstvom kr. karabinijerjev ter uradnikom in agentom javne varnosti je naloženo strogo izvrševanje pričujočega odloka.

Prefekt:

Giannoni s. r.

v tej pokrajini izdajali v neitalijanskem jeziku, morali imeti poleg italijanskega prevoda naslova celotni in odgovarjajoči prevod člankov, priobčil, naznanil itd., ki bo moral slediti neposredno vsakemu članku ali vsakemu ločenemu odstavku. Za preprevod se morajo rabiti prav enake črke kakor so rabljene za izvirnik.

Radi tega se zasežejo vsi listi, v katerih ne bi se povsem ali deloma upoštevala ta odredba, in proti prestopnikom se bo postopalo po zakonu.

Uradnikom in agentom javne sile je naloženo izvrševanje navzočne odredbe.

V Trstu, 22. oktobra 1923.

Prefekt:

Crispo Moncada s. r.

## Enodušna obsodba italijanske šolske politike v našem parlamentu.

Na seji skupščine dne 27. oktobra t. l. je najprej posl. dr. Holmjec urgiral pri skupščinskem predsedniku, zakaj se njegovo vprašanje na zunanega ministra ne stavi na dnevni red. Naglašja, da je usoda naših bratov v Istri od dne do dne obupnejša in žalostnejša, dočim smo dali mi Italijanom v šolskem vprašanju še koncesije. Protestira pred vso Evropo proti italijanskemu barbarstvu. (Viharno ploskanje. Burni klici: Sramota! Kje je italijanska kultura?). Opozarja na odredbo prefekta Furlanije in tržaške oblasti glede dvojezičnosti slovanskih časopisov v Primorju. (Posl. Wilder: »Naj se takoj prekinejo pogajanja z Italijo!« Viharno pritrdjevanje). Prosi predsednika, naj vpliva na ministra Ninčiča, da čimprej od-

govori na tako važna vprašanja, ki so jih stavili tudi nekateri demokrati poslanci.

Povodom tega upita se je vsa zbornica enodušno strnila v odločno manifestacijo za pravice našega naroda v Julijski Krajini. Na diplomate, ki so se nahajali v loži in na vso publiko je ta manifestacija napravila globok vtis. Ko so nekateri diplomati pozneje posetili zunanje ministrstvo, so se očividno prepričali, da je vlada vsled odločnosti parlamenta v silno težavnem položaju napram italijanskim predlogom in da so Italijani s svojimi najnovejšimi nasilstvi skoraj popolnoma pokvarili atmosfero za razgovore o Reki.

## Predlogi sprejeti na glavni skupščini in kongresu UJU v Ljubljani.

Izbrani članovi Odbora za predloge, po izvršenem konstituisanju, pristupili su proučavanju podnetih predloga III. Glavni Skupščini, po svestranosti proceni, čast

### V spomin Emeriku Držaju,

ki ga je nenadna in usodna smrt pokosila v vojaški bolnici v Sarajevu dne 9. oktobra 1923.

Emerik! Ali je res, da je morala seči moja roka po svinčniku, da Ti napiše v skromen spomin par vrstic, iz katerih bo mnogo Tvojih znancev in kolegov razbralo, da Te krije hladna bosanska zemlja! Ali bodo verjeli žalostno resnico, ki so Te poznali, da je poteptano vse, kar Te je vezalo na življenje? Spominjam se, ko si popeval z nami znano narodno pesem: »Aj, zdaj gremo, nazaj še pride-mo!« v tisti noči, ko je vlak sopihal čez slovensko mejo. Kdo bi mislil takrat, da boš ravno Ti tisti, ki ne bo prišel! Ti, ki si bil močan, dozorel mož in izkušen vojak, Ti ki si divlal tolažbo v naša zbegana srca! Nisem verjel nekdanji zgodbi o hrastu, ki ga je mogočnega strela tresčilo ob tla kljub temu, da je kot varuh držal svoje mogočne veje čez druga mlada, vitka drevesa. Emerik! Tudi Ti si se mi zdel takšen junak. Usoda je kruta in udarja tudi po najmočnejših, da pokaže svojo nenasično grabeljivost in prostost v izbiranju. Tako je bila pretrgana nit Tvojega življenja.

Videlo se je, kako si bil priljubljen pri četih. Vsi brez izjeme smo stopali nemi in zatopljeni v počasnem tempu vojaške godbe za Tvojo krsto na sarajevsko pokopališče, tja na holmec obraščen z vrbam žaluškami. Jesensko solnce je pripekalo, drevesa so stala iha s porume-

nam je podneti Skupščini ovaj Izveštaj. I. Predlog g. Pavla Flerea, škol. nadzornika o Učiteljskom obrazovanju. Po ovome, Odbor je mišljenja, da ga

nelim listjem, kakor bi prisluškovala besedam, ki Ti jih je govoril kolega v slovo in skrivnostnim zvokom pesmi »Vigred se povrne«, ki so Ti jo zapeli slovenski fantje.

Emerik! Ni bilo slišati glasnega plakanja, ko so udarjale grude v zadnji ro-zdrav na Tvojo krsto, a stopile so solze v oči vojakov. Spoznal sem iz tega tihega plakanja, koliko si pomenil v naši sredi.

Teško smo prenesli vest o Tvoji žalostni usodi mi vojaki, ki po svoji misli ne smemo poznati bridkosti, žalosti in težav, koliko težje prenašajo Tvoji starši in zvesta zaročenka, da Te ne vidijo nikdar več ter da je pretrgana ljubez, ki si jo gojili, kakor zlato rožo še tukaj v okrilju resnega in trdega kasarniškega življenja! Teško bo verjela deca na Ježici, da je izgubila svojega učitelja in da ji niti ne bo dano obiskati Tvojega groba.

Emerik! Kdo bo gojil še tako veliko ljubez pri naši deci do slovenske zemlje, kakor si jo ravno Ti. Še en dan pred smrtjo si govoril kolegom, da boš ljubljub slovensko zemljo, ko se vrneš. Usoda je kruta in Ti ni niti bila toliko mila, da bi se Tvoje trudno telo odpočilo pod njo. S svojim vzgledom si nas učil ljubezni do rodne zemlje, gotovo bo ostal na Tebe v nas neizbrisen spomin, v vseh onih, ki nam bo dano, da se vrnemo. Zato Emerik, rahla Ti bosanska zemlja, Tvojim staršem in zaročenki pa iskreno sožalje!  
Bogdan Jurančič.

treba uputiti Odboru za rezolucije po referatu g. Fr. Turića, pošto je predlog u nerazdvojnjoj vezi sa pomenutim referatom.

II. Predlog Ferijalnog Učiteljskog Saveza da se izdejtstvuje povlastica, da članovi ovog saveza mogu i pojedinačno putovati na državnim željeznicama i parobrodima.

Odbor je mišljenja, da je ovaj zahtev opravdan i da ga treba preporučiti Glav. Odboru.

### III. Predlog Povereništva Sarajevo.

1. Da se zahtevi o izjednačenju udatih učitelja i pogledu nagrada uputi Odboru za rezoluciju.

2. Da se novom Glavnom Odboru stavi u dužnost da izdejtstvuje naređenje od pokrajinske Uprave u Sarajevu, da se školski paušal podaje školskim upraviteljima i starešinama kvartalno.

3. Da se stavi u dužnost novoj Upravi Udruženja da izdejtstvuje učiteljima povlasticu za vožnju na željeznicama i parobrodima bez ograničenja broja putovanja;

4. Da se pitanje o upraviteljskim dodacima kao i dodacima poslovođa mesnih školskih odbora reguliše zakonodavnim putem jednoobrazno za celu zemlju;

5. Po pitanju honorara za rad sa alfabetima, poludevnom nastavom, a uopšte prekobrojnim časovima, odbor je mišljenja da bi trebalo insistirati na tome da se svaki ovakav rad honorirše isto onako, kao što se radi po gimnazijama;

6. Odbor je mišljenja, da bi Novi Glavni Odbor imao za jedan od najglavnijih zadataka, da budnim okom prati svako premeštanje nastavnika u toku školske godine, i da svima silama nastane, da se u buduće onemogućuje partiska progandnja nastavnika.

7. Da Novi Glavni Odbor na zgodan način učini predstavku merodavnim faktorima, da se u buduće izbegava prikupljanje od učenika dobrovoljnih priloga za ma kakve prosvetovne humanitarne ciljeve; i

8. Da se Novi Glavni Odbor angažuje, da se bosanskim učiteljima pribavi puna važnost postojećeg naređenja Min. Prosvete, o uplati u penzioni fond.

### IV. Predlog Povereništva Zagreb.

1. Odbor je mišljenja da skupština sa gnušanjem osudi postupak pokrajinske Uprave u Zagrebu, koja je iz stranačkih razloga progandjala najistaknutije prosvetne radnike u Hrvatskoj, koji su se naročito eksponirali na stvaranju i održavanju narodnog jedinstva. Slučaj sa g. Lesarom, koji nije mogao postati ravnajući učitelj, dok nije napustio Jugoslovensko Učiteljsko Udruženje, najbolje pokazuje prave tendencije onih, kojima je bila poverena u današnjici uprava nad školama i učenicima u Hrvatskoj.

### Predlog Povereništva Ljubljana.

Odbor smatra da je predlog Slovenačkih učitelja potpuno opravdan; da se Novi Glavni Odbor angažuje kod merodavnih, te da se zahtev nemačkog poslanika g. Šacera u pogledu otvaranja nemačkih škola u Sloveniji potpuno odbije, jer grupisanje Nemaca koji žive u Slovenačkoj nije isto kao i u Vojvodini gde im je ovo pravo priznato.

Po predlogu g. Mih. Stefanovića Skupština rešava da se onemoguća i otvaranje talijanskih škola v Dalmaciji.

### VI. Predlog Povereništva Split.

Ovaj Odbor mišljenja je, da je opravdan zahtev Povereništva — Split po kome treba Novi Glavni Odbor, da nastane kod merodavnih da se obustavi izvršenje naređenja o obaveznom vodenju učenika u crkvu svake nedelje i praznika i da ovo važi samo za državne praznike.

2. Smatramo, da je opravdan i zahtev o naročitom izuzimanju u pogledu povećanih dodataka učitelja Zadarske ekonomske zone. Ovo je tako i bilo do evakuacije po Rapalskom Ugovoru, kada su ovi dodaci ukinuti. Prema ovome je na Novom Glavnom Odboru da se ova nepravda bar privremeno popravi.

### VII. Dopune predloga Povereništva Zagreb.

1. Odbor nalazi da je opravdan zahtev toga povereništva da se: Sve nepravde učinjene Učiteljsstvu u Hrvatskoj još u toku ovoga meseca poprave, kako bi se napaćenim drugovima dala puna satisfakcija i ako bi se kod sviju pobornika velike državne misli potpuno povratila

ona vera, koja je kod mnogih pokolebana postupcima bivšeg šefa Prosvete Bosanca.

3. Odbor misli da je umestan predlog Povereništva — Zagreb da se Novom Glav. Odboru stavi u dužnost da on nastoji, te da se osobni referenti kod Odeljenja za Prosvetu u Zagrebu čim prije smene, jer su oni sukrevci progona nacionalno ispravnih i favoriziranju anacionalnih i separatističkih učitelja u Hrvatskoj i Slavoniji, a da se za referenta za osobne stvari povjeri ljudima, koji će imati pred očima staleško, narodno i državno jedinstvo.

### VIII. Predlog Izabranog Odbora.

1. Zahtevamo od nadležnih faktora, da se postavljanje učitelja u Hrvatskoj i Slavoniji vrši bez obzira na konfesiju učitelja i dece. Na ovaj način bi se moglo odmah pristupiti spajanju bivših veroispovednih Srp. škola sa ostalim državnim školama državnog nastavnog jezika;

2. Da bi se olakšao rad Glavnih Skupština i Kongresa, Odboru je čast predložiti III Skupščini: da se donese odluka po tome, da se u buduće na skupštinama ne čitaju izabrane stručne rasprave, već da se ove štampaju u družinskim organima najmanje na mesec dana pred skupštinom, a da se na skupščini po njima vodi samo diskusija i donose rezolucije. Na ovaj način svaka bi se stvar mogla bolje pretresti, a dobijalo bi se mnogo i u vremenu i radu.

Zahvaljujući Skupščini na ukazanom poverenju, čast nam je moliti je da prihvati ove predloge.

Predsednik  
L. Jelenc.

Izvestilac

Duž. Anđelković.

Članovi: Nik. Brković, M. Stambolija i Krsto Perović.

## Splošne vesti.

— Prihodnja številka izide 6. novembra in prosimo za nujne rokopise (vabila na društvena zborovanja) najkasneje do nedelje — da jih imamo ta dan že v roki.

— Ljudska visoka šola v Ljubljani.

Prav pojmovana naloga »Ljudske visoke šole« je ta, da se mladini v pošolski dobi in pa odraslim obojega spola na znanstven, a vendar razumljiv način govori in proži prilika za porazgovor o visokih vprašanjih, ki se tičejo življenja in ki pogostoma stopajo pred vsakogar izmed nas, in sicer ne toliko v kolikor izvršuješ ta ali oni poklic, ampak osobito v kolikor si človek, oziroma sočlovek, državljan, Slovenec, svetovljan. Ljudska visoka šola ne podaja torej strokovnega znanja, to je znanstvenih resnic s tega ali onega področja samih in tudi ne poklicnega, to je takega znanja, ki bi se dalo v dotičnikovem poklicu praktično porabiti; kaj takega ima gojiti strokovna ali ljudska in meščanska šola ali v ta namen prirejeni »tečajji« (kurzi). Ljudska visoka šola marveč podajaj svojim poslušalcem, kakor premissljeno svetuje znameniti filozof in sociolog M. Scheler (»Universität und Volkshochschule«), znanstvo v takih živih sintezah, da bo v stanu celega človeka izobrazevati in oblikovati, njegovo dušo oplojevati in bogatiti. Zato pa bi s pravim duhom prošinjena ljudska visoka šola bila pred vsem drugim poklicno izobrazevališče za vse plasti našega naroda, zlasti za delavca, ki je ob modernem načinu industrijskega dela postal stroj, moral postati stroj, ker je to delo čestokrat takšno, da ga ne izvršuje človek, temveč — samo njegova roka ali noga. In z ozirom na delavca se izobrazevalni problem glasi: na kak način bi kdo, ki je v svojem poklicu le kolese, izven poklica lahko bil obenem človek? Da bi se na tak, drugod že upeljan način začelo tudi izobrazevanje našega ljudstva, priredi »Akademski socialno-pedagoški krožek« za širje občinstvo ciklus predavanj, ki bodo med seboj vezana po idejni niti: socialni in etični prepored! Predavanja se bodo vršila na univerzi ob nedeljah ob 10. uri dopoldne ter se začno dne 4. novembra, in sicer bodo pod vidikom »socialni in etični prepored!« ter v nastopnem redu predavali: O potrebi nove orientacije (univ. prof. dr. K. Ozvald), — O zgledeh iz živalstva (univ. prof. dr. I. Hadži). — O življenjskih temeljih rodbine (dr. A. Breclj). — O zakoniti zaščiti rodbine in dece (univ. prof. dr. J. Polec). — O osnovnem šolstvu (gdč. A. Štebijeja). — O strokovnih šolah (univ. prof. ing. Jar. Foerster). — O srednji šoli (višji šol. nazd. I. Wester). — O grozečem nastava-



janju duševnega proletarjata (univ. prof. dr. M. Vidmar). — O nalogah občine (publicist Fr. Erjavec). — O pijančevanju vdanem narodu (doc. dr. I. Robida). — O kinu (Fr. Čibe). — O umetnostni politiki (sodni svet. A. Lajovic). — O časopisu (dr. I. Birska). — O cerkvi (univ. prof. dr. R. Kušej). — O verstvu in naboženstvu (Fr. Terseglav). — O lepi knjigi in javnih knjižnicah (pisatelj Fr. Finžgar). — O gledališču (dr. St. Majcen). — O telovadnih in športnih organizacijah višji šol. nadz. E. Gangl). — O narodnostni ideji (prof. dr. V. Rožič).

— **Prijavite čimprej svojo naročbo na Učiteljski koledar za leto 1924.**, ki ga izda UJU, kakor je bilo to objavljeno v pozivu Pov. UJU, Ljubljana v zadnji številki.

— **Učiteljska tiskarna rabi Ribičičevo »Kraljestvo čebel«**, ki je izšlo leta 1912. V zameno prejme dotičnik novo izdajo, ko izide.

— **Ga. Marija Wessnerjeva.** Ob priliki njene upokojitve se spominjajo vsi listi njenih zaslug na polju prosvete. Posebno v toplih besedah se je spominja »Jutro«, iz katerega navajamo potek njene službenega delovanja: Gospa Wessnerjeva je bila med prvimi boriteljicami za višjo žensko izobrazbo v Sloveniji. Leta 1875. je prišla kot prov. učiteljica v Kostanjevico, leta 1880. kot stalna učiteljica v Krško. Leta 1888. je dobila mesto na mestni slovenski dekliški šoli v Ljubljani ter si je leta 1894. pridobila kvalifikacijo meščanske učiteljice. Zaslovela je v pedagoških krogih kot ena najboljših slovenskih učiteljic. Takrat se je začelo v Ljubljani misliti na primeren šolski zavod za višjo žensko izobrazbo. Sestavil se je pripravljalni odbor, v katerega je bila izvoljena tudi gospa Wessnerjeva. Njenemu vnetemu in iniciativnemu delu je mnogo pripisovati, da se je leta 1896. šola otvorila. Gospa Wessnerjeva je postala ena prvih njenih učnih sil. Ženski licej v Ljubljani se je kmalu razmahnil v prvi zavod za vzgojo slovenske ženske mladine na slovenskem jugu. To je bila v prvi vrsti tudi zasluga gospe Wessnerjeve, katere ime ostane za vedno spojeno z blagoslovljenim delom našega naprednega in v najlepšem pomenu besede modernega ženskega vzgajališča. — Zasluzni gospej kolegini želimo še obilo dni tudi na novem položaju.

— **Vsem okrajnim učiteljskim društvom v Sloveniji.** Podpisani prosim vsa okrajna učiteljska društva, da zavzamejo stališče glede moje iniciative o »Socialni ustanovi učiteljstva Slovenije« in da se izrečejo za ali proti. — Zadeva je zame v toliko važna, da se vem dela nadalje lotiti ter idejo izvesti. — Obenem prosim, da se tozadevni društveni sklepi pošljejo na naslov: Fr. Skulj, Tržaška cesta 29.

— **Meteorološka in geodinamska postaja na Talčjem vrhu** se ob ustanovitvi zahvaljuje vsemu belokranjskemu učitelstvu, katero deluje na tem polju, za dobrobit znanosti, za sotrudištvo.

— **Uvrstitev uradništva v pragmatiko.** Principijelno je sklenjeno na seji ministrskega sveta, da morejo v prvi kategoriji ostati oni uradniki, ki nimajo fakultetne izobrazbe, a se že nahajajo na položaju, ki zahteva fakultetno izobrazbo.

— **Pisatelj Josip Kostanjevec,** bivši vadniški učitelj v Ljubljani praznuje letos svoj 60letni jubilej in 40letnico literarnega delovanja. Čestitamo!

— **Oddelku za prosveto v Ljubljani.** Več interesentov se zanima za to, kdaj boste razpisani mesti na ljubljanskih vadicah.

## Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Kulturna dejanja Italijanov nad slovenskim učiteljstvom.** »Edinost« od 23. oktobra t. l. poroča: Isto velja tudi glede učiteljev, ki istotako — vsled svojega poklica — zavzemajo važen in delikaten položaj med ljudstvom. Znani so nam slučajji, ko so orožniki gnali učitelja uklenjenega ure daleč k podprefekturi. Je-li treba šele praviti, kako deluje to na ljudstvo in posebno še na šolsko mladino?! Kdo ne razume, da se s tem naravnost ubija ugled učitelja in vsega stanu, dela s tem neizmerno škodo sveti stvari: nalogi šole?! Take dogodke je treba globoko obžalovati radi visokih etičnih interesov, ki jih mora še posebno čuvati ravno javna uprava. Tem hujše pa je, če se dotičnega učitelja, ki so ga gnali uklenjenega, kakor kakega velikega zločinca, naslednjega dne izpusti, ker je bila aretacija neupravičena, ali pa so mu političnim ali policijskim potom naložili neznan kazni.

ali globe nekaj lir!! Radi vzvišene stvari, ki bi morale biti pred očmi tudi javni upravi, moramo svariti pred preveliko gorečnostjo v takih slučajjih in priporočati primerno obzirnost vsaj v oblikah postopanja. Ne radi oseb, ampak radi stvari!

— **Zatiranje slovenskih srednjih šol v Italiji.** »Edinost« od 23. oktobra 1923 piše: Staršem, ki hočejo vpisati svoje otroke v slovenske srednje šole. Nočemo tukaj se zgražati in primerno obsojati udarec, ki ga je zadala srednješolska »reformna« našemu srednjemu šolstvu, taktično se ne maramo tukaj spuščati v debato o drugem vladnem odloku, ki noče priznati izpitov na srednjih šolah v inozemstvu (čitaj v Jugoslaviji). Tu hočemo le na kratko obrazložiti, kaj nam je še ostalo od naših dosedanjih srednjih šol. Po novi reformi nam je ostalo za tekoče šolsko leto: a) Drugi in tretji razred dosedanjega tehniškega inštituta (6. in 7. razred realke) v Idriji, za one, ki so v preteklem letu dovršili z uspehom 1. odnosno 2. razred istega zavoda. S prihodnjim šolskim letom odpade tudi drugi razred in čez dve leti bo ta zavod tudi zakopan. b) En nižji tečaj na tehniškem zavodu v Vidmu, to je, po 1. prvi, 1. drugi, 1. tretji in 1. četrti razred nižjega tehniškega zavoda. V vsakem razredu je največ lahko 35 učencev. V prvi razred se vstopi na podlagi vzprejemnega izpita. Zahteva se od učenca, da je dovršil vsaj 10. leto. V drugi, tretji ali četrti razred vstopijo lahko oni učenci, ki bi sicer imeli pravico pohajati drugi, tretji ali četrti razred dosedanje tehniške šole (nižje realke) v Idriji. Drugi učenci torej tudi učenci dosedanje gimnazije v Idriji vstopijo le na podlagi izpita vzposobljenosti. (Dosedanji gimnazijci delajo izpit le iz nekaterih predmetov. Šolo obiskujejo lahko dečki in deklice. Po dovršenem nižjem tečaju tehniškega zavoda lahko vstopijo, ako prestanejo predpisani sprejemni izpit, v 1. razred znanstvenega liceja, ki daje pravico za vstop na vse visoke šole, ali v 1. razred višjega tečaja tehniškega zavoda, kjer lahko dosežejo naslov »ragioniera« ali »geometra«. Seveda takih višjih zavodov s slovenskim učnim jezikom nimamo. c) Učiteljišče v Tolminu. Po novi reformi sestoji učiteljišče iz nižjega oddelka s štirimi razredi in iz višjega s tremi razredi. Dosedanji gojenci in gojenke, ki so dovršili prvi, drugi ali tretji letnik normalne šole, vstopijo lahko v prvi, odnosno drugi ali tretji razred višjega oddelka. Gojenci in gojenke, ki so prestali vzprejemni izpit za 1. razred dosedanje normalne šole, vstopijo v četrti razred nižjega oddelka. Vse to pa le v kolikor je dovoljenih mest. Noben razred ne sme imeti več nego 35 gojencev. Za vsprejem v prvi razred veljajo isti predpisi kakor za vsprejem v razred tehniškega zavoda ali gimnazije. Dijaki in dijakinje, ki so dovršili z uspehom 1., 2. ali 3. razred dosedanje realke ali gimnazije, lahko vstopijo v drugi, tretji odnosno četrti razred nižjega oddelka učiteljišča. Pri dovršenem nižjem oddelku se lahko priglasijo tudi za vsprejemni izpit v 1. razred znanstvenega liceja ali višjega oddelka tehniškega zavoda. — Pri stojbine so sledeče: a) Za nižji tečaj tehniškega zavoda: Vsprejemni izpit v 1. razred L 60. Vpisnina L 60. Šolnina na vsak razred L 160. b) Za nižji oddelek učiteljišča: Vsprejemni izpit v 1. razred L 60. Vpisnina L 60. Šolnina za vsak razred L 100. c) Za višji oddelek učiteljišča: Vsprejemni izpit L 50. Vpisnina L 30. Šolnina za vsak razred L 150. Vzposobljenostni izpit L 150. Pri stojbina za vzposobljenostno diplomu L 50. Gojenci in gojenke so lahko oproščeni od plačevanja šolnine, ako so dani od tozadevnih odredb določeni pogoji.

## Književnost in umetnost.

**Nove knjige in druge publikacije.**

— **kpl. Dr. V. Tille-Karel Pribil:** »V kraljestvu sanj«. Bajke. Iz češčine. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena broš. 8 Din.

— **kpl. Matematične tabele.** Sestavil prof. Ivo Tejkal 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Strani 252 z dvema tabelama. Cena v platnu vezani knjigi priročne žepne oblike 66 dinarjev.

### Ocene.

— **kpl. Dr. V. Tille-Karel Pribil:** »V kraljestvu sanj«. Bajke. Iz češčine prevedel Karel Pribil. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 8 Din.

Devet ljubkih bajk popelje otroka resnično v »Kraljestvo sanj«. Prva »Pepelka« in zadnja »Zora« sta nam sicer že znani. Prva pod istim imenom, druga,

naša »Trnjulčica« pa pod imenom »Zora«, a vendar obe v tako izpremenjeni obliki. da se nam zdita popolnoma novi in da tudi otroci spoznajo njih sličnost šele ob koncu. — »Milka«, medvedja nevesta, govori o v medveda začaranem princu, ki ga ona reši zakletja. — »Maruška«, najde čarobni solneni grad, ko je v deželi vladalo veliko pomanjkanje soli in so ljudje radi neslanih jedi umirali. — »Bolenka« nas spominja na znani odloček »Sneguljke«. »Ogledalce na steni povej...« — »Dve Marički« je pristna češka bajka Repoševa iz Krkonoških gor. — Brezdvomno pa vzbuja največjo napetost v otroku začarana »Berona«, kraljica jablane, ki rodi zlata jabolka in vzbudi fantazijo, da bi sami šli radi stražit čarodejno drevo ob polnoči. Predložili smo jih otrokom; da so jih čitali in vse so jim bile prekratke, nobena predolga — dasi jih to ravno odlikuje in ohranja njih mičnost, da jih otroci ponovno in ponovno čitajo. Prevod bi bil lahko jezikovno boljši. — Toplo priporočamo!

— **Moderna biblioteka.** Najboljša slovenska izvirna dela in umetniško dovršeni prevodi iz svetovne književnosti v elegantni opremi iz založništva: Ign. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Tako je naslov seznamu knjig iz založbe Kleinmayr & Bamberg, ki ima to posebno prednost, da ima pri vsaki knjigi označeno poleg običajnih podatkov tudi kratko vsebino in oceno knjige. Omejuje se seznam na najnovejše publikacije, na knjige in slikovce za otroke, muzikalije, šolske knjige in nemške knjige. Na zahtevo se dobi seznam v knjigarni Kleinmayr & Bamberg brez plačila. Seznam je kažipot v slovenski literaturi založbe Kleinmayr & Bamberg.

## Naše narodno prosvetno delo.

### Gospodarsko delo.

#### OB SADNI RAZSTAVI V METLIKI.

Da bi pokazalo učiteljstvo Bele Krajine narodu svoje bogastvo, katero se zrcali ob tihih domovih, da ga bo znalo višje ceniti, da privabi sosede v deželico, kateri bi dvignili zaklade, se je strnilo v vrsto in razstavilo v starem mestecu Metliki, prvo nedeljo meseca oktobra najraznovrstneje domače sadje pod vodstvom požrtvovalnega nadučitelja Konrada Barleta, kateri deluje že mnogo let med narodom. Ko si je zamislil delo, se ni preplašil napora, ker cilj mu je bil jasen, poln smehljajočih nad, prelivajočih se v duše tovarišev.

V pritličju šole stoji v dnu hodnika brizgalnica, mrežasti obirač se ozira ob steni, na mizici je razloženo sadjarsko orodje in načini cepitev, kateri počivajo na deščicah. Ob levem krilu te pozdravlja sadje in izročča ozaljšani dvorani, katera se zaleskeče v odbleskih, polnih sladkodišečih vonjav. Pod pripovedujočimi prilogami »Sadjarja« se pno belo pregrnjene mize, z izloženimi jabolki rumenimi s pripetimi rudečičnimi tančicami, rudečimi kakor rubini, belimi kakor mleko; medene hruške diha sladkost solca, katero so mu izpile.

Za slonečim obodom v sredini stoji brezovce ogrode, na policah pa počivajo steklenice z vložnim sadjem; še posušeno se je vsedlo na krožnik poleg šumečih orehov, katerim se smehljajo kabineta jabolka, vsesana v mehko volno, izmita od zelenice obrobjenega papirja. Nad vsem modruje citat iz Levstikove pesmi: »Vrnitev pomladi«, vlit na rujav papir, okrog katerega je narisal še Božo Račič jabolka in hruške. Pred belo-modro-rudečo zaveso stoji kip Nj. Veličanstva kralja Aleksandra in zaslovena vejica, polna grozdov iz metliške gorice, plava nad njim.

Daj se je nagnil. Pokrajina, sladka kakor poljub, plamti v zarjo zamišljena in tiho prihaja mrak iz nežnih daljin, izpušča zaveso po marmornih stenah, ob dogorevanju uspavajočih melodij, katere pljuskujejo po srebrnih oknih kakor snežni galebi kadar plujejo po kristalnih oceanih in ebenovinasta jelka je razpustila v večeru svoje lase, da veličastneje pozdravi ugasli dan, zahvaljujoč se za vzajemno požrtvovalnost pridediteljev. **Albin Čebular.**

### Obrambni vestnik.

— **Ob z ozirom na neznošen teror, ki ga izvajajo klerikalni eksponenti nad učiteljstvom na deželi in ostudnih napadov glasil katoliške duhovščine »Straže«, »Domoljuba« in »Slovenca«, nam prihajajo dan na dan poročila z dežele, ki enako vsa povdarjajo, da ne bo kazalo dru-**

gega, nego prestop v pravoslavje, če se bomo hoteli izogniti terorju. Spričo zadnjih izbruhov »Straže« se takemu premišljanju mnogo ne čudimo. »Vera po...«

## Iz naše stanovske organizacije.

### Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

#### Vabila:

+ **LITIJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO.** Zborovanje okrajnega učiteljskega društva se vrši v Ljubljani na 1. mestni deški osnovni šoli na »Ledini« dne 3. novembra 1923 ob pol 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor in poročilo predsednika o dr. Žgečevi brošuri. 2. Referati: a) »Pokrajinska skupščina v Ptuj«, poroča J. Čuček-Kleinmayerjeva; b) »Utisi iz učiteljskega kongresa v Ljubljani«, poroča Josip Vrbič; c) »Iz mojega ujetništva« z ozirom na razmere in težave ljudskošolskega učiteljstva v Rusiji ob preobratu, poroča I. Gabrovšek. 3. Prosti predlogi in event. resolucije. 4. Slučajnosti. 5. Ugotovitve članstva.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA BREŽIŠKI IN SEVNIŠKI OKRAJ** bo zborovalo v soboto, dne 10. novembra t. l. v osnovni šoli v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na zborovanju se bo pobirala tudi članarina za šolsko Matico. Pričakuje se polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA POL. OKRAJ LJUTOMER.** Vsled nujnosti volitev učiteljskega zastopnika v okrajni šolski svet za šolski okraj Ljutomer, zboruje učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer v četrtek, dne 8. novembra t. l. v šoli v Križovcih z začetkom ob 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje: Iv. Mažuraničev ep: Smrt Email-Age-Čengića kao odlomak iz srbohrvatske književnosti, predava tov. And. Horvatič. 4. Volitev zastopnika učiteljstva v ljutomerski šolski okraj. 5. Razne stanovske in šolske zadeve. 6. Slučajnosti. 7. Pevska vaja?? Upajmo! Članstvo se opozarja ponovno, da je zadnji čas, da opavna za tekoče leto vso članarino.

= **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v ponedeljek, dne 5. novembra v šolskem poslopju v Domžalah. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje tovariša Tomana: Obravnava samoglasnikov v prvem šolskem letu. Pri zborovanju se vrši tudi občni zbor podružnice Ferijalnega Saveza za kamniški okraj.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MESTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 8. novembra 1923 ob 10. uri v risalnici Mladike. Dnevni red: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. »Spol in značaj«, predava tov. Ivo Jančič. 4. Predlogi. 5. Slučajnosti.

#### Poročila:

+ **DRUŠTVO UČITELJIC** je zborovalo v Mariboru dne 4. oktobra t. l. Predsednica je poročala obširno o stikih z društvom učiteljic v Beogradu, obžalo-

Publikacije znanstv. dr. za human. vede v Ljubljani.

Novo! Filozofska sekcija št. 1/1. Novo!

## ANALITIČNA PSIHLOGIJA

Prvi poizkus sistematične geometrije duha. Napisal dr. Fr. Veber, izr. prof. za filozofijo na univerzi v Ljubljani.

Prvi snopič. Delo rešuje vprašanja, kakor: metoda in predmet dušeslovja, bistvo doživljanja, dispozicija, zavest in nezavest, duša, bistvene komponente na vsakem doživljanju, načelni zakoni, ki prevevajo vse doživljanje, arhitektonična struktura celokupne duševnosti itd. Prvemu spisu je pridejana tudi pregledna risba celokupnega doživljanja. — Glavni namen vsega dela je, pokazati, da ima tudi duševen svet take zakone, ki se jim mora pokoriti vsako individualno življenje. Knjiga je važna za vse duševne delavce (učitelje, prof. duhovnike itd.)

Drugi snopič dela je v tisku. 170 st. 48 Din, po pošti navadno 49 Din, po pošti priporočeno 51 Din. Dobi se v vseh knjigarnah ali pri založbi **lg. Kleinmayr & Fed. Bamberg**, d. z. o. z. v Ljubljani. — Zahtevajte gratis katalog »Moderne knjižice«!